

פרוטוקול מס' 3/69

מישיבת ועדת הכספים

ביום ג', כא' סיון תשי"א - 25.6.51

-----

נוכחים:

היו"ר ד. צ. פנקס  
ב. רפפורט  
ש. כץ  
פ. נפתלי  
ש. דיין  
י. אפרתי  
א. מ. צניחובסקי  
א. בהיר  
א. גרנות  
א. הרצפלד  
י. רוקח

מזמנים:

ד. בורוביץ - מנהל משרד האוצר  
ס. זגני - החשב הכללי  
ד"ר קצטרון - היועץ משפטי  
ש. ספיבק - מטעם משרד האוצר  
ס. אלון - מזכיר הועדה.

סדר היום:

א. עבודת הועדה.  
ב. חלוקת התוספת המיוחדת לתקציב אפריל -  
ספטמבר 1951.

-----

הישיבה נפתחה בשעה 10.30.

א. עבודת הוועדה:

(תקציב הבטחון)

היו"ר ד.צ. פנקס:  
הפסקנו את הדיון בקשר לתקציב הבטחון, אולם התקציב המאושר יסתיים בסוף יוני. לא הייתי רוצה שמשרד הבטחון ישאר בלי תקציב.

ד. הורוביץ:  
ענין זה נמסר לדיון בין שר אצא האוצר ושר הבטחון. מוטב ששניהם ידונו ביניהם בענין זה. ראש הממשלה חזר ארצה, ושר האוצר יחזור בעוד ימים אחדים, כך שתהיה להם אפשרות לדבר על כך. אני מציע לקבל בינתיים סכום לתקופה קצרה, לשבועיים או שלושה שבועות. אם הסכום הנוסף הדרוש לתשלום במשך שבועות אחדים יאושר ביום ב' הבא, נוכל לעכב את התשלומים ביום א', שיהיה כבר אחרי סוף יוני.  
ס י כ ו ם:  
הוועדה תחזור לדון בענין זה ביום ב' הבא.

-----

(תקנות חוק הארנונה לנפגעי-מלחמה):

היו"ר ד.צ. פנקס:  
שלושה חדשים עברו מאז קבלנו את חוק הארנונה. מה הם הכנסות הארנונה לחצי שנה? את תקנות הארנונה אנו מאשרים בוועדה, והייתי רוצה לסיים את המלאכה הזאת לפני סיום עבודתה של הוועדה הזאת, כי אינני רוצה להשאיר עבודה שהתחלנו בה בלי לסיימה. ד"ר לנדאו הרצה באזנינו באופן כללי על תקנות אלה. הייתי מבקש שהאוצר יחיש את תשת התקנות לוועדה, כדי שלא תהיה הפסקה של שלושה חדשים בטיפול בענין זה.

-----

(חברת עמידר):

היו"ר ד.צ. פנקס:  
המדינה תשקיע בחברת "עמידר" 7 מליון ל"י. אולם אין אנו שומעים מאומה בענין זה. הסיכום האחרון בשאלה זו היה שהממשלה צא הגיעה למכם עם המוכנות והמוסדות הלאומיים בענין הרכב המוסד הזה, אולם, עד כמה שידוע לי, דבר זה לא נוצע. לא נצא ידי חובתנו אם לא נזכיר לממשלה שהיא חייבת לסדר את ענין "עמידר". אני מציע להטיל על מבקר המדינה לבקר את החברה הזאת, שהממשלה משתתפת בהנהלתה. אני מניח שהטיפול בענין זה יועבר לוועדת הכספים הבאה.

ס י כ ו ם:  
יושב ראש הוועדה יבקש את מבקר המדינה לבקר את חברת "עמידר" שהממשלה משתתפת בהנהלתה.

-----

(דו"ח שנתי של מבקר המדינה):

היו"ר ד.צ. פנקס:  
אני מקווה שוועדת המשנה תעבור על כל החומר שנמסר לה בקשר לדו"ח מבקר המדינה, ותעביר את מסקנותיה לוועדה, על מנת שהוועדה תגיש חומר נוסף כמילואים לחומר שהוגש כבר על-ידיה לכנסת.

ג. חלוקת התוספת המיוחדת לתקציב אפריל-ספטמבר 1951:

היו"ר ד. צ. פנקס:

בקשר לתקציב משרד הבריאות, נחבקשתי על-ידי "מגן דוד אדום" להגדיל להם את תרומת הממשלה. לא מצאתי כלל את הסעיף הזה בתקציב הבריאות, ואני מבין שהוא נכלל בסעיף "תרומות". הבטחתי להודיע לוועדה על בקשת "מגן דוד אדום" לקבל תוספת של 50.000 ל"י לשנה, כלומר 25.000 ל"י לחצי שנה.

ד. הרוביץ:

לא החלטנו על הקצבה למגן דוד אדום, אך ניתנה להם הקצבה מסויימת. כל הגדלה לפני הנהרת העניינים בקשר ל"מגן דוד אדום" עם שר האוצר - אינה רצויה. אינני מניח ששר האוצר יסכים להגדלת ההשתתפות בתקציב "מגן דוד אדום" לפני הסדרת בעיות רציניות בין המדינה ו"מגן דוד אדום".

א.ט. בניחובסקי:

הכנסת קיבלה חוק "מגן דוד אדום". אם לממשלה יש עניינים עם "מגן דוד אדום", היא יכולה להסדיר אותם אחרי קבלת החלטה. אי-אפשר לא לדון בעניין זה, בשעה ש"מגן דוד אדום" נמצא במצב כה חמור.

ד. הרוביץ:

מדובר על הגדלת ההקצבה ולא על חוק. "מגן דוד אדום" ביצע פעולות כספיות מסויימות הקשורות עם בהתחייבויות שהוא אינו יכול לעמוד בהן. אי-אפשר להפריד בין עניינים אלה לבין תמיכת הממשלה ב"מגן דוד אדום".

היו"ר ד. צ. פנקס:

בזמנו הציע שר האוצר להקציב 30.000 ל"י לתשלום חובות של "מגן דוד אדום" באמריקה, כדי שלא יכריז "מגן דוד אדום" על פשיטת רגל, מה שיכול לגרום לאי-נעימויות ליתר המגביות באמריקה. ועדת משנה שלנו היתה צריכה לבדוק את הדבר, אך היא לא נתכנסה. ניסיתי לברר מה המצב, ודיברתי עם אנשים המטפלים בעניינים אלה. נאמר לי שאמנם נכון ש"מגן דוד אדום" באמריקה לא התנהג כשורה, ולקח הלוואות שלא היה לו כל יסוד להחזיקן. נאמר לי שאותה קבוצה הנקראת "מגן דוד אדום" באמריקה, שלחה חומרים רפואיים בסכומים גדולים מאוד למדינת ישראל בזמן מלחמת השיחרור, בלי תשלום. האיש ששוחחתי עמו אמר לי שלדעתו, מן הראוי לחסל את העניינים האלה. על כל פנים, נחזור לעניין זה כשנחליט על תקציב משרד הבריאות.

ס י כ ו ם

הוועדה תחזור לדון בבקשת "מגן דוד אדום" להשתתפות של 25.000 ל"י לחצי שנה בתקציבו, בשעת קבלת החלטות בקשר לתקציב הבריאות.

(משרד החוץ)

היו"ר ד. צ. פנקס:

(קורא את הצעת התקציב למשרד החוץ). מהי הלשכה לעניינים מיוחדים?

מ. זנגי:

לשכה זו אינה חדשה, והיתה קיימת גם בשנה שעברה במשרד ראש הממשלה, בראשותו של מר שילוח. הלשכה עוסקת בענייני ערכים ובפעולות בארצות השכנות, שביחוד נשק וכו'. משרד החוץ מחולק לפי שני עקרונות - פונקציונאלי ואיזורי. ענייני הערבים בארצות השכנות אינם נכנסים לתפקידו האיזורי של משרד החוץ, כי הם מהווים עניין פונקציונאלי מיוחד במינו. סעיף זה כולל את כל הפעולות בענייני הערבים הנושאות אופי בלתי צבאי.

היו"ר ד. צ. פנקס:

אני מבקש להתייעץ עם מומחי הלשון בענין המלה  
"ביון" (המחלקה לביון וחקר). מה הן

ה"הוצאות אחרות"?

ס. זגני:

הכוונה היא למחלקה המדינית, שחולקה עכשיו  
לשתיים, אחת לעניני חוץ-לארץ ושניה לענינים

בארץ.

ישנם עובדים זמניים ההופכים במשך הזמן להמות

קבועים.

בתקציב ל"צירויות וקונסוליות" הראינו כמה

הוציאו בשנה שעברה לעומת שנה. אני אוכל למסור לחברי הוועדה את הפרטים  
החסרים פה בקשר לחלוקת הסכומים בין הצירויות השונות.

(משרד החקלאות):

א. ס. גניחובסקי:

מין על בתקציב וקודם נתקבלה הצעת מר הרצפלד להכניס

סכום מיוחד לבית-ספר חקלאי דתי. יושב ראש

הוועדה מסר על כך כעל החלטת הכנסת. אני מבקש להכניס בתקציב זה סכום  
מיוחד למטרה זו.

י. אפרתי:

אני חושב שתקציב משרד החקלאות הוא אחד התקציבים

המכניסים למדינה מטבע זר. יש להתיחס בחיוב

לתוספת עובדים לסעיף זה, כשם שמתחסיים בחיוב לתוספת עובדים באוצר. לכן

אני מצטער על שהתקציב שאושר אינו זה שאנו (משרד חקלאות) הצענו אתו. אני

מצטרף לאלה האומרים שאין הצדקה לסכומים הפצוטים שגורשמו בקשר לחינוך חקלאי,

לא רק בקשר לבית-ספר דתי, אלא לגבי כל בתי הספר החקלאיים, אפילו "מקוה-

ישראל". יש לפתח את החינוך החקלאי. אינני חושב שנוכל לתקן את המצב בשטח

זה לגבי מחצית שנה זו, אך לא יתכן שהסכומים בסעיף זה ישארו כה קטנים גם

להבא. אני רוצה להודיע כאן מה שהודענו כבר לשר האוצר, שכדי שנוכל לעבור

את מחצית השנה האת, יש לאפשר לנו לצרף לתקציב בתי-הספר חקלאיים את ההכנסות

הלא גדולות לפעולות המחלקות, המצטרפות בסך-הכל לסכום לא גדול מ-30.000-

35.000 ל"י. אני רוצה שוועדת הכספים תרשום לפנייה שהתקציב המוצע לה אינו

כולל את ההכנסות של המחלקות השונות של משרד החינוך. הכנסות אלה הן הכנסות

משקיות. כסף זה עבר עכשיו לאוצר, אם כי הוא אינו כסף ממסים. היינו

מקבלים ברצון את הצעת גניחובסקי, אילו היה לנו תקציב לכן. ועדת הכספים

צריכה לדאוג לחינוך חקלאי לקראת השנה החדשה.

היו"ר ד. צ. פנקס:

כל הכנסת המדינה אינה יכולה להיות מוצאת אלא

על פי החלטת מוסד מתאים של הכנסת. אם למחלקות

השונות של משרד זה יש הכנסה של 30.000 ל"י, לא יתכן שסכום זה יוצא לפי

קאות אע"פ המשרד, ועליו להיות רשום בתקציב. אני מסכים שיירשם בסעיף

ההכנסה של משרד החקלאות סכום זה, ובסעיפי ההוצאה יהיה כתוב, למה יוצא

הסכום הזה.

אני מבין שהצעת גניחובסקי אינה יכולה להתגשם

במשך שלושת החדשים הקרובים, כי הקמת בית-ספר חקלאי דורשת הכנה מרובה. האם

קיימת החלטה על הקמת בית-ספר חקלאי נוסף לנוער דתי?

האם המשרד יכניס בתקציב הבא סכום מתאים להקמת

מוסד כזה?

י. אפרתי:

כרגע אין החלטה בענין זה, כי אין תקציב. לדעתי

יש להכין לקראת השנה הבאה תקציב לחינוך חקלאי

בעל היקף גדול, שיכלול גם בית-ספר חקלאי דתי.

א. בהיר:

אין ספק בדבר הצורך להרחיב את בתי-הספר  
החקלאיים, ובתוכם גם בית-ספר דתי. החקלאות  
שלנו היא עכשיו חקלאות ממוכנת בתי-ספר מקצועיים בעיקר למכניקה צריכים  
להיות חלק בלתי נפרד של האפשות לעבוד את המשק החקלאי המודרני שלנו.  
"אורט" התחיל כבר לעשות משהו בשטח זה, ואני יודע על איזורים נוספים אשר  
החליטו בהם על הקמת בתי-ספר אגרו-מיכניים. הנוער המוכן ללכת לחקלאות,  
אינו מוכן ללכת דוקא לצד הביולוגי של החקלאות, והמכניקה שבחקלאות מושכת  
אותו מאוד. אם כי אינני יכול להציע כרגע הצעה קונקרטית בקשר לתוספת  
בתקציב זה, אני מציע לרשום סכום סמלי של 10,000 ל"י לחינוך אגרו-מיכני  
סטעם משרד החקלאות.

היו"ר ד. צ. פנקס:

הייתי מבקש את משרד האוצר ומשרד החקלאות  
למצוא במשותף דרך להגדלת התמיכה במקרה-ישראל,  
שהוא מוסד יקר מאוד לחקלאות שלנו.

ס. זנגי:

ישנה ועדה המטפלת בשאלת התמיכה ב"מקוה ישראל".  
כשוועדה זו תסיים את עבודה, נחליט מה לעשות.

היו"ר ד. צ. פנקס:

אני מציע לצרף את המלצת וועדת הכספים להגדלת  
התמיכה הזאת.

בנוגע להצעת בהיר, אני מבקש שעד השבוע הבא  
צאצאצאצאצאצאצאצא יברר משרד החקלאות אם משרד האוצר, אם יש ענין בהכנסת סכום  
מסויים להכנות להרחבת החינוך החקלאי על כל סוגיו, שיכלול את כל הנוער.

י. אפרתי:

אני מסכים לנוסח היושב ראש.

א. מ. גניחובסקי:

מה כנוגע לפעולת שיקום הפרדסים והזית?

ס. זנגי:

סעיף זה עובר לתקציב הפיתוח. בתקציב הפיתוח  
יש סכומים גדולים למטרה זו, שהסכום בתקציב  
הרגיל אינו מעלה 6 אינו מוריד אותו.

א. מ. גניחובסקי:

מה המצב בענין הייעור? העירו את תשומת לבי  
לכך שהממשלה היתה יכולה לנטוע כרמים בדרך  
למקום עמים אחרים. מדוע נטעים העצים כה קרוב לכביש, בזמן שרור שיצטרכו  
לעקור אותם בשעה שירצו להרחיב את הכביש?

א. הרצפלד:

נכון שנטעו עצים קרוב מדי לדרך, במקומות אשר  
אין כל ספק שירצו להרחיב אותם. עלי לציין  
שהעצים נקלטו למעלה מן המשוער.

ס. זנגי:

תקציב הייעור איננו בתקציב זה.

לא נתנו למשרד החקלאות עובדים נוספים, אולם  
המשרד מתלונן שלא יוכל לקיים את אגף המזון בפחות מתוספת של 100 איש.

י. אפרתי:

אגף המזון מורכב משני סוגי עובדים: עובדי  
משרד ועובדי השירותים המסחריים. האחרונים  
קונים מצרכי-מזון, מפקחים על הורדת המצרכים בנמל וכו'. אי-אפשר לקבוע  
את המספר המדויק של העובדים הדרושים לאגף זה, ולכן היתה הצעה לכלול אותם  
בחשבון הפקידים במשאר, ולאפשר, במידה שפעולת האגף תתרחב, לקבל אנשים  
נוספים שמשכורתם תשולם מהמחזור הכספי של השרותים המסחריים. אנו מבקשים

שיאפשרו לנו להוסיף טאה עובדים, מתוך תקציב השירותים.

היור ד. צ. פנקס:

האם אפשר למצוא את העובדים האלה במשרדים אחרים? אני מתנגד לרישום טעיפי "משכורת" בחשבונות פנימיים של המשרדים. לכל צעד שלנו יש ערך חנוכי, ולא הייתי רוצה שנחליט על צעד לא-בריא זה.

מ. זנגי:

הנסיונות למצוא את העובדים במשרדי הממשלה האחרים לא הצליחו.

-----

(משרד לנפגעי-מלחמה):

א. מ. גניחובסקי:

יש לי רושם שמשרד זה הוא משרד נופל, וכאן זורקים אבן אחריו. אין נותנים לו אפשרות לפעול. אם משרד זה קיים, יש לתת לו אפשרות להתקיים, עד שיחוסל. אני מציע להקציב למשרד זה, לחצי שנה, סכום של 20,000 ל"י לפעולות והקצבות. אני מציע שועדת-המסנה הקיימת לעניינים אלה, תבדוק מה אפשר לעשות כדי להיטיב את המצב בשטח זה.

היור ד. צ. פנקס:

אצו מבצעים ניתוחים רציניים לא במהירות הדרושה. רצינו לחסל את המשרד הזה עוד באוקטובר 1950, ומתוך מגמה זו הקטנו את המשכורות. הממשלה אינה יכולה, כנראה, להחליט על חיסול המשרד. אני מבדיל בין המוסד עצמו לבין מטרותיו. אם המשרד יחוסל, לא יפטרו את הפקידים. מכאיו הדבר שישנם 12 אלף אנשים הטוענים שניזוקו ולא קבלו פצויים. העברנו את ענין הארנונה באיחור רב. אני הייתי בעד קבלת חוק הארנונה, כי נתכוונתי לתשלומים לנפגעים. אני מבקש שימהרו להביא לנו את תקנות הארנונה, כדי שהכסף הנכנס לקרן הארנונה יוצא למטרה הטיועדת לו. הקרן להלוואות קונסטרו-קטיביות לנזוקי רכוש צריכה להמשיך את פעולתה גם בשלושת החדשים הקרובים. ישנם אנשים שאינם עשירים שניזוקו, ועליהם לקבל פיצויים. אולם, עד שיקבלו את הפיצויים ספטיקות אותן הלוואות אשר הם מקבלים. עשרות אנשים פונצם מדי יום ניומו למשרד לנפגעי מלחמה, והם מקבלים תשובה שלילית ודחיות. אני מציע שטר זנגי יברר אם מנהל המשרד, אם אפשר לוותר על הקרן הנ"ל לתקופת שלוש החדשים הקרובים. אם הכרחי לקיימה, הרי הסכומים הניתנים כהלוואות ינוכו מהפיצויים שיגיעו לאנשים מתוך קרן הארנונה.

מהסכום

מ. זנגי: אני מציע להפריש ~~מסכום~~ של 150,000 ל"י, לשאת הלוואות לאלה הפונים למשרד, בסכום שלא יעלה על 20,000 ל"י. נציע לוועדה שניתמנתה לעניינים אלה, שתפריש 20,000 ל"י מהסכום של 150,000 ל"י בערך הקיים בקרן הארנונה.

א. הרצפלד:

קשה לי לראות את הדרך הזה בתקציב. אם מוחקים את חלקו השני של הדרך, הקשור בפעולות המשרד, לשם מה יש צורך בפקידות? לא לכבוד הדבר הזה לאוצר ולנו. הצעת מר פנקס וטר זנגי, להפריש סכומים להמשכת מתן הלוואות, לא תשפר את הדרך הזה.

י. אפרתי:

לדעתי צריך להיות בתקציב הבא משרד לארנונה, אשר יחליט בכל העניינים האלה. כיום איננו יכולים לשנות את המצב. יש לדאוג שבתקציב הבא לא יופיע דף כזה, אלא יהיה תקציב ארנונה.

א. גרנות:

כאן ישנה הזדמנות מצויינת לדבר על חוסר יעילות של הממשלה והאפרט. דובר דברים ברורים, פעמים רבות, שאין צורך במנגנון המיוחד הזה. ובכל זאת הוא קיים. יש לי הרגשה רעה כשאני רואה שמסתרת מאחורי תקציב פקידות שאין לה מה לעשות. היה הסכם בוועדת הכספים לעצם העניין. על בא-כח הממשלה צריך למסור דו"ח, מדוע דברים מוטכמים אינם בעשים. אינני בקי בעניני הקואליציה, ואינני מבין מפני מה קיימת הפקידות הזאת, שאין לה מה לעשות.

ב. בניחובסקי:

אין כאן עניין של קואליציה. אין זה עומד וקיים בקשר עם הארנונה. המשרד לנפגעי מלחמה נולד במזל אומלל. ישנם אלפי אנשים הזקוקים להלוואות, ויש להם זכות לחיות, וקיימים תיקים על נזקיהם. אינני יכול להבין מדוע נמחק הסכום של 20,000 ל"י שהיה בסעיף "הלוואות קונסטרוקטיביות", ושיכול להלקח מחשבון הארנונה. כל זמן שמשרד זה חי, יש לתת לו אפשרות לספל במאות האנשים הבאים אליו. אני מציע שהועדה המספלת בנפגעי מלחמה לא תבדוק מה אפשר לעשות כדי לקיים מינימום של צדק כלפי האנשים שסבלו.

ג. הרצפלד:

דף זה של תקציב המשרד לנפגעי מלחמה צריך להכתב מחדש. אני מתאר לעצמי שכרזע אי-אפשר לעשות את הסידור הסופי בקשר למשרד זה. אני מציע לא לכתוב בדף זה את סעיף משנה "השקעות" וסעיף משנה "רזרבה". אני מציע להוסיף לסעיף משנה "פעולות עזרה ושקום" 10,000 ל"י.

ד. גפתי:

ההתלהבות בקשר לסעיף זה אינה מתאימה לתוכן הדיון עליו. אין זה מתפקידנו למחוק את הסעיף הזה. תפקידנו הוא לאשר או להכניס שנויים. אני חושב שהקמת המשרד הזה מלכתחילה היתה טעות, אולם הדבר נעשה. קשה לתקן טעות אדמיניסטרטיבית כזאת, מתנאים פוליטיים מסויימים. אינני יכול להביע כל דעה בקשר אלהצעת מר הרצפלד. אולם, צריך להיות סדר לחברים שאם אנו מוסיפים 10,000 ל"י, בלי להוריד סכום פתאים מסעיף אחר, יש לחשוב, מאין יילקח הסכום.

ה. זנגי:

תקציב זה ערוך לפי מה שדובר לא פעם בוועדה הזאת ובממשלה. לא היתה החלטת הממשלה או החלטת ועדת הכספים לחסל את המשרד הזה, אבל גם בשנה שעברה הודיעו שמשרד זה נמצא במצב של חיסול. המיפול בארנונה נעשה מתוך מגמת חיסול משרד זה, שתפקידיו עוברים ל"ארנונה". ישנם בתקציב זה סעיפים שהיו צריכים לעבור באופן טבעי לתקציב הסעד, אבל כל זמן שאין החלטה מפורשת לחסל את המשרד - ואין זה נוח לחסלו דוקא עכשיו, חודש לפני שנויים גדולים שיחולו - ישארו סעיפים אלה בתקציב המשרד הזה. חברי הוועדה שדברו על מנגנון המשרד הזה, לא לקחו בחשבון שמנגנון זה עשה עבודת הכנה חשובה מאד, בריכוז כל החומר, על מנת שקרן הארנונה תוכל לעבוד. ניהלתי מו"מ בדבר שתוף פעולה ומזיגה בין עובדים אלה לבין קרן הארנונה. עובדים אלה הכינו חומר עצום שבלעדיו קרן הארנונה לא תוכל לעבוד, ושהכנתו מחדש תעלה לנו 100,000 ל"י. אינני רואה אסון בהעשקת אנשים אלה עד ספטמבר. יתכן שהם יתמזגו באופן טבעי עם המשרדים האחרים. אינני יודע מה תחליט הממשלה בעניין זה. אני יודע שדעתו של שר האוצר היא שאין לחסל את המשרד הזה עכשיו, בעיקר מאחר שטרם הוקם המכשיר אשר ימלא את הפונקציה של המשרד הזה. בפעם שאברה רשמנו מתחת לקו הכנסה משוערת מקרן הארנונה. אפשר לרשום בתקציב הלוואות מסוג זה מתוך קרן הארנונה.

היו"ר ד. צ. פנקס:

אני מצטרף להערכתו של מר זנגי את העבודה אשר נעשתה במשרד זה לגבי תיקי הניזוקים. שמעתי שישנם במשרד 12 אלף תיקים של אנשים שהגישו בקשות על יסוד נזקים שהיו להם. תיקים אלה ישמשו חומר חשוב לקרן הארנונה. יש לשמור על תיקיה זו, כדי שישתמשו בה בשעת הצורך. אם אני טוען שלמשרד זה אין זכות להתקיים, ואנו מניחים שאחרי הראשון כאוקטובר



יתכן שהמוסד ישא אחר כך את עצמו מבחינה פיננסית. על ידי הפעולה הארגונית הזאת יכולה להיות הגדלת היצוא ב-10% בערך, ולהכניס תוספת של 2 מליון ל"י במטבע זר.

מ. זנגי:

עדיין לא נעשה דבר בשטח זה. כשהפרטים יהיו ברורים, נבוא לוועדה בנקשה להעביר סכומים מסעיף לסעיף. המיסון יהיה על יסוד מסחרי. התוצאה המבוקשת היא הוצאה אדמיניסטרטיבית.

י. רוקח:

האם הכוונה היא למוסד שהיה קיים פעם על יד הסוכנות?

ד. הורוביץ:

לא. בסוכנות היה קיים מכון לסחר חוץ. שם עסקו בעיקר בתעמולה בחוץ לארץ, בפעולה קומיסיונרית לארגון המסחר. פה קשורה פעולת המוסד עם אספקת חומרי גלם בעיקר, מסזן, וקידום האקספורט. מדובר בהשגת חומרי גלם על ידי מיסון המטבע הזר המקומי.

י. רוקח:

במה מתבטא עידוד המלאכה, בסכום של 10,000 ל"י לחצ שנה?

מ. זנגי:

הכוונה היא ל"ויצו" ולארגונים אחרים העוסקים במלאכה זעירה. הם מקבלים כסף לקניית חמרים ולמיסון התוצרת שלהם. בכל שנה היה סכום למטרה זו.

ש. כץ:

היתה הבטחה שיוקם מכון לטיפול בהגברת פריון העבודה. ענין זה קשור במידה מסוימת עם שאלת היצוא. מה נעשה בשטח זה?

ד. הורוביץ:

לעת עתה לא הוגשמה התכנית למעשה, אולם היא לא בוטלה. אני חושב שהקשיים הטכניים-האדמיניסטרטיביים שהיו את הגשמת הדבר. ההחלטה עומדת בעינה.

ש. כץ:

אני מציג את השאלה הזאת בקשר עם מחיקת סעיף 090 - "סומחים חוות דעת וניסויים". בזמנו הוזמנו מומחים להגברת היצור. שר האוצר מסר על כך בכנסת, באוקטובר. האם מומחים אלה בכללים בסעיף זה?

לעניני

ד. הורוביץ:

המומחים בקשר להגברת היצור הוזמנו בעיקר בקשר ל"נקודה 4". דבר זה לא עלה לנו בכסף. יש לנו אפשרות להזמין אנשים בענין זה, כלי להכביד על התקציב. הסכם זה אושר בכנסת. כרגע נמצאים כאן מומחים המטפלים בשאלות הקשורות עם סים, ומומחים לטכנולוגיה, המבקרים בכל ענפי התעשייה החשובים שלנו ומציעים הצעות לשנויים טכנולוגיים הקשורים בהגברת פריון העבודה. אולי הפעולה הנעשת בשטח זה אינה מספקת. על כל פנים, היא לא התבטאה בהקמת מכון מיוחד.

ש. כץ:

דובר על חוסר יעילות במשרד אחר. אני חושב שכאן ישנה דוגמה יותר חמורה של חוסר יעילות. שאלת הגברת היצור היא יותר חיונית מענין נפגעי המלחמה, שהוא ענין סנטימנטלי. האם אומר נכון אם אקבע שההשגחה בענין זה אינה נובעת מאי-התאמת בין הסתדרות העובדים לבין התאחדות בעלי-התעשייה? איני יודע מי אשם בחוסר ההסכם בין שני הגופים הנ"ל, אך לדעתי היתה

צריכה הממשלה, המוכנה להתערב בשטחים אחרים בחיים הכלכליים בארץ, להתערב בענין זה ביתר מרץ, אך היא לא התערבה בו כלל. אם אין קובעים את מסגרת המכון, כיצד יבואו המומחים? אין הרגשת דחיפות הענינים בשטח הגברת היצור במדינה. אם הגופים הכלכליים אינם יכולים לבוא לדי הסכום ביניהם, הממשלה חייבת לעשות משהו בשטח זה, ולא להסתגר מאחורי הכרזות על קשיים טכניים.

היו"ר ד. צ. פוקס:  
שאלת הגברת היצור והגדלת פריון העבודה צורפה לקווי היסוד של הממשלה באוקטובר 1950, במשברה הראשון. אינני יודע עד כמה שאלה זו צריכה למצוא את ביטויה רק בקשר למשחר ותעשייה, כי, לדעתי, היא נוגעת גם לחקלאות. אדיין לא הוגד לנו באיזה מידה החליטה הממשלה לבצע את הקו החדש הזה של הגברת היצור והגדלת פריון העבודה.

ד. הרוביץ:  
יש להבחין בין הגברת היצור והגדלת פריון העבודה. הגברת היצור היא פעולה שכל המשרדים עושים אותה. יש לנו השגים גדולים מאד בפעולה זו, אם כי יתכן שהם אינם מספיקים לנוכח המשימה. אם השגנו שגידול התוצרת החקלאית בשנה האחרונה היה גדול מגידול האוכלוסיה, הרי זה הישג עצום, אם כי אינו מספיק. אם היה במשך שנה אחת גידול השימוש בזרם חשמלי ב-51%, הרי זה הישג עצום. פריון העבודה הוא ענין שונה, הקשור גם במצבו של הפועל, בארגון העבודה, בשכלול ובציוד. בענין זה נעשה פעולה בכמה וכמה שטחים. מכספי המילווה האטריקני נקנה ציוד תעשייתי & רב. מי שעוקב אחרי המספרים רואה שיש התקדמות גם במיכון. כבר מאשמים אותנו שאנו מתקדמים בשטח המיכון יותר מדי מהר, ביחס לאספקת העבודה. גם בענין ארגון העבודה המדעי נעשתה פעולה. הוזמנו מומחים מיוחדים, אם כי לא הוקם מכון. לא אוכל לקבוע, עד כמה קשור ענין זה לחילוקי הדעות בין בעלי התעשייה לבין ההסתדרות. ברור לי שכוון להגברת פריון העבודה, הקשור בהגדלת טאמצי הפועל וארגון-עבודה מדעית, תלוי במידה רבה ברצון טוב גם של נותני העבודה וגם של הפועל. שיתוף שני גורמים אלה הוא הכרחי להגברת פריון העבודה.

פ. נפתלי:  
נסיון להקים מוסד למחקר בשטח זה נעשה. הוקם מכון כזה בקשר עם המועצה המדעית ואגודת המהנדסים. בראש המכון, שמרכזו בחיפה, עמד מר פרידלנד. נדמה לי שנקבע שהאמצעים והכוחות לא הספיקו להגשמת המטרה, ושהקשר בין התעשייה וההסתדרות לא היה חזק מספיק לשם כך. לכן חושבים להקים מכון מטעם הממשלה שיטפל בענינים אלה. ענינים אלה עמדו על הפרק, וחפשו את הדרכים לביצוע המטרה, אולם הדרכים הראשונות שהלכו בהן לא הספיקו.

א. בהיר:  
אני שמח ששאלה זו נתעוררה, כי ההסתדרות טוענת זה שנים מספר שיש להקים מכון לחקר פריון העבודה. היא הציעה להתאחדות בעלי התעשייה להקים מוסד בשיתוף עם הממשלה לענין זה. אינני מקטין את ההשגים שהיו. אם ב"את" היתה העלאת שכר העבודה ב-12%, ובכל זאת לא הגדילו את המחירים, הרי זה משום ש"את" הגדילה את פריון העבודה על ידי מיכון משוכלל. ישנם מפעלים חשובים בארץ שהמצב בהם אינו משיע רצון, בדרך כלל בגלל חוסר רצון לשתף פעולה בין בעלי התעשייה לבין ההסתדרות, והקמת ועדות יצוא משותפות, שתבטחנה את השפעת הפועלים בתוכן. צריך להיות תנאי שהמדינה תעמיד, בשעה שהיא מקציבה מטבע זר להנאת ציוד זכו, בקשר להגברת פריון העבודה. בחקלאות ישנם הישגים עצומים בקשר למיכון, דוקא כתוצאה מהציוד הרב שקבלנו מהמילווה האטריקני. כבר עכשיו, בשעת סידור קלקולציות, מורידים שעות עבודה בגלל הישגי פריון העבודה בעקב המיכון. הסכום של 4,000 ל"י הוא מגוחך ופעוט לעומת הפעולות העומדות לפני מוסד זה. אולם, אני מציע שעוד נחזור לעסוק בשאלה זו.

**ש. כץ:** לא נתכוונתי לציוד חדש, אלא לניצול הציוד הקיים. כאן היה חוסר יעילות, כי הדבר היה קשור לא בהוצאות נוספות, אלא במאמץ נוסף מצד הפועל, אלא בידיעה נוספת שתלויה בעבודת סומחים שאפשר למוצאם גם בארץ.

**ב"ר ד. צ. פנקס:** יש שיטות שונות לעידוד היצוא. צש לי רושם שהממשלה רוצה להקים מרכז ליצוא, כדוגמת המרכז להשקעות הון. אינני יודע שם זוהי הדרך הטובה, ואם לא היה רצוי שהמוסד ליצוא יורכב על ידי שיתוף לשכת המסחר והתעשייה, החקלאות, וכל המטפלים במצרכים אשר אפשר לשווקם. הממשלה היתה אריכה רק לתמוך בסכום מסוים, ולתת הדרכה. אני סבור שעל ידי הפעלת הגורמים המעוניינים ביצוא בפיקוח הממשלה, אפשר יהיה להשיג הרבה יותר מאשר על ידי הקמת מוסד כזה בהנהלת פקידים. ראיתי באירופה מוסדות כאלה שהתקדמו יפה.



**(משרד המשטרה):**

**ס. זנגי:** למעשה היתה הגדלה גדולה יותר בסעיף "משכורות השוטרים", כי בתחילת השנה היו שוטרים במספר קטן יותר. אצאאאאא נקבע שבכל חודש יקבלו 150 שוטרים נוספים, עד שיגיעו למספר מסויים של שוטרים.

**י. רוקח:** ישנן סיבות רבות להתפטרות השוטרים. המשטרה משמשת לאנשים רבים כתחנת מעבר. ילידי הארץ אינם רוצים לשרת במשטרה. השוטרים טוענים ששכרם נמוך מדי, ושהם עובדים בתנאים קשים. אומנם גם באנגליה שוטרים עובדים קשה, אולם שם הם קיבלים משכורות גבוהות.

**ה"ר ד. צ. פנקס:** ענין שכר השוטרים עומד לדיון מפורט בוועדת השכר. שמענו את מפקחי המשטרה, הוצעו הצעות שונות להסבת מצב השוטר בשכר, בבריאות, בשיכון, ובתנאים בנוגע למשפחה. לא נשנה דבר בתקציב בענין זה, כי ברור שלקראת השנה הבאה יהיו שנויים ניכרים, לטובת השוטר. החומר האנושי במשטרה קשה מאד. ++ש++ש++ש++ש השוטרים, ברובם הגדול, הם עולים. הדרכתם היא קשה, והם צריכים ללמוד דברים אלמנטריים רבים. חלק מהם אינו נקלט במשטרה.

**י. רוקח:** שוטרים רבים עובדים בשני מקומות. פרובלמה זו קיימת לא רק לגבם.

הוכנסה שיטה של שיטור, כלומר, תחנות משטרה ניידות. צריך להודיע על מקרה גנבה או מקרה אחר למשטרה דרך הטלפון, ונשלחים שוטרים. תחנות המשטרה בוטלו. קשה להשיג תשובה דרך הטלפון, וישנם מקומות רבים שבהם אין טלפונים. אני מתנגד לשיטה זו.

**ה"ר ד. צ. פנקס:** שיטה זו הוכנסה לא רק כדי שהאיש הפרטי ישיג את המכונית. התחנה המרכזית, במקום לשלוח אנשים מהתחנה, שולחת אותם על ידי קשר עם המכוניות הניידות. על כל פנים, לא נכנס עכשיו לבירור ענין זה.

**ס. זנגי:** תקציב זה כולל את התביעות בקשר עם המשטרה הכללית. אינני יודע אם נציגות הפיקוח מסתפקת במה שניתן. שר האוצר הבטיח דו"ח על המשטרה, ככלכלית. לפי חשבון המשטרה, תהיה ההגדלה במשכורות בסכום של 12,000 ל"י. לו

היו האנשים שתקבלים באפריל או במאי, ונשארים, היה חשבון זה נכון. אבל, אני יודע שמעוף זה יעלה פחות, כי קצב קבלת האנשים אינו מתאים תמיד למה שניתן בתקציב. מחדש אוקטובר עד סוף מרץ יהיה הסכום גדול יותר.

אני מבקש את מר זגני למסור לנו פרטים בקשר לתביעת נציגות הפיקוח, בקשר עם

א. בהיר:

המטרה הכלכלית.

-----

(משרד המשפטים):

היו"ר ד.צ. פנקס:  
אם כל הכבוד לשופטים - ובאמת, הרושם הכללי במדינה הוא שהשיפוט בישראל הוא עצמאי וטהור מכל השפעה - הרי איטיות העבודה בבתי-המשפט היא גדולה, ואינה מתאימה למדינה מסודרת. המשפט הקטן ביותר נמשך שנה שלמה, בלי אפשרות לצאת ממנו. לא נוכל לשנות זאת בתקציב זה, אבל יש להעיר את תשומת לב משרד המשפטים לכך, כדי שיבברו אם ההטבה בנידון זה תלויה בהגדלת מספר השופטים או בשינוי בפרוצדורה. אני בדעה שלשם הטבת השרות יש להגדיל תקציבים, כי המדינה קיימת לבתי-גת שרותים לצבור.

א. בהיר:

המעניינת שאלה זו, בקשר למשפטים למניעת ספסרות ופעולות השוק השחור. יש כאן לא רק בעיות תקציביות, אלא גם בעיות פרוצדורליות. ישנה הפרצה מוזרה מאד בין האדמיניסטרציה והשיפוט. לא רק השופטים, אלא גם הקהל כולו, מבזבז זמן רק בקשר למשפטים, ויתכן שאפשר היה למנוע זאת דוקא בראורג-ניזציה של האדמיניסטרציה. ישנם דברים רבים שהולכים למשפט, נכנס חומר רב לבתי-המשפט, ואין מספיקים להסדירו, עניינים שאפשר היה להסידורם בדרך אדמיניסטרטיבית. ישנם ארצות בהן משפטי התנועה נעשים על ידי השוטר במקום. אצלנו נעשה הדבר על ידי שופטים, ועובר פרוצדורה ארוכה, המבזבז ימי עבודה של נהגים, שופטים וכו'. כדי להעיר למשרד המשפטים את ההערה הזאת, בקשר עם תקציב זה.

-----

(משרד הסעד):

היו"ר ד.צ. פנקס:  
הועדה לשרותים סוציאליים של הכנסת התכנסה פעמיים, והגישה מכתב בו היא דורשת הגדלה ניכרת של תקציב הסעד, בעיקר בקשר לעולים החדשים. גם מטעם הסוכנות היתה דרישה בענין זה, וכולנו קבלנו סלגרות בבקשה לדאוג לכך שתהיה פעולת סעד בכל המעברות.

ס. זגני:

אחרי מו"ם עם משרד הסעד, באנו לידי הסכם להוסיף לרזרבה של 150,000 ל"י, עוד 75,000 ל"י. הסכמו לחלק את הסכום הזה למעייפים שונים. בקריאה שניה של התקציב אמסור פרטים, כפי שסוכמו, בענין זה. דוקא בסעיף הסעד לעולים, היה נדמה לי שהגעתי עם המעוניינים לידי הסכם. אולי טאט להזמין את המעוניינים ולשמוע אותם. תקציב משרד הסעד מסתכם ב- 1,367,700 ל"י. משרד הסעד בקש 1,699,000 ל"י. ההפרש היה בסכום של 33,000 ל"י. אחרי בירור, הגדלנו להם את הרזרבה, כפי שאמרתי. השתוונו אתם ביחס לכל סעיפי המעברות. בחדש אפריל בקש משרד הסעד לאפשר לו להשתמש בעודפים מסוימים שהיו לו מהשנה שעברה למטרות אחרות.

לא הסכמנו לכך, משום שרצינו להשתמש בכסף לא לאותן המטרות שהוצעו. ספרתי לחברי הוועדה שהממשלה החליטה על תוספת של 150,000 עד 200,000 ל"י, בהתאם לדרישה. כתבנו למשרד הסעד שהתקצבו מה שהקצבנו, ושיהיה באפשרותו לעדור. קבלנו הודעה שמערערים על הצעתנו.

ש. כז:

בכמה מדריכים מדובר בסעיף "+++++?"  
"מדריכים לעובדים סוציאליים במעברות?"

י. רוקח:

כיצד יתכן שהגדלה במספרה היא ב-4,000 ל"י לחצי שנה, בו בזמן שבתקציב הסעד

יש הגדלה רק ב-200,000?

מ. זגני:

בכל מעברה יש מדריכים. המדובר הוא על 135 מדריכים.

ההבדל ביחס ~~ל~~ בין ההגדלה ומשרד הסטרה לבין ההגדלה לתקציב הסעד מושפע על ידי העובדה שבחדשים האחרונים הוסיפו חצי מליון ל"י לפעולות במעברות, מה שנתן למשרד הסעד הגדלה אוטומטית.

י. רוקח:

הפסיקו את מפעל החלב בבתי-הספר. אני חושב שזהו קימוץ רע מאד. אני מבקש לקבל ממשרד הסעד ידיעות, מה קרה בענין זה של הפסקת מפעל חשוב שנתן לילד כוס חלב. היכן מתבטא הקימוץ הזה?

מ. זגני:

מפעל החלב הוא ברשות משרד החנוך. הסכום למפעל זה הוגדל ~~ל~~ לעומת מה שהיה. ישנם ילדים שמשלמים בעד אוכל, וחלק אינו משלם.

ב. רפפור:

מה בענין מפעלה של הגב' ריכה פרייר? היא פנתה לחברים אחדים בכנסת. זהו מפעל הראוי מאד לעזרה ועידוד. יש לי הצעות אחרות לתקציב, אולם אני בטוח שהצעתי בענין זה תתקבל פה אחד. יש להוסיף סכום מסוים למפעל זה.

מ. זגני:

אני אברר את הדבר. נדמה לי שבתוך התקציב נכלל סכום למפעל זה.

ועדת הכספים תקבל הצעה חדשה לתקציב המשרד

הזה.

-----

(משרד העבודה):

מ. זגני:

בדרך כלל ישנם סכומים למשקי עזר בתקציב הפיתוח, וכן גם סכומים להלוואות קונסטרו-קטיביות מהקרנות ומפעלים שונים. בשנה הקודמת היה סכום שנועד לשמש כקרן עבנות להפסדים. חשבנו שאין צורך להקציב סכום נוסף לקרן זו השנה, כי יש לה יסוד קודם לערבות, ומאחר שניתן כבר סכום לתקציב הפיתוח. הקרן הקימת לישראל תערוף גם להלוואות החדשות.

נקבע עם משרד העבודה לעשות עבודת דחק, כגון: כיבוי שרפות וכדומה. לכך מכוון הסעיף "עבודות דחק ופעולות שונות". סעיף זה היה מכוון בהתחלה לרמלה, לוד וכו'. אחרי שהמועצה האיזורית נתארגנה, ונעשת עבודה יותר מסודרת, השארנו את הסכום לעבודות דחופות.

י. רוקח:

אני דורש פירוט הסעיף "עבודות דחק ופעולות שונות" בסך 250,000 ל"י.  
אני מתנגד למחיקת הסעיף "הקמת מחנה לשיכון המפונים מיפו".

מ. זנגי:

היתה הקצבה לסעיף זה בשנה הקודמת, ודובר שהמחנה צריך לעלות 70,000 עד 100,000 ל"י, ושישאר בהוצאות הממשלה, הסוכנות והעירייה, כל אחת בשליש. העירייה היתה צריכה לקבל מימון מהממשלה. הסוכנות הסתלקה מענין זה.

י. רוקח:

העירייה מוכנה להמשיך להשתתף בסעיף זה, ואני מציע להשאירו.

מהי מידת הפיקוח של הממשלה על לשכות

העבודה הכלליות?

מ. זנגי:

הלשכות מבוטחות בשני שלישים על תקציבן, ובשליש על תקציב הממשלה. הפיקוח בענין זה נמצא בידי משרד העבודה, כי הלשכות זקוקות לאשור משרד העבודה לתקציבן. כל פיתחת לשכת עבודה - בשנה האחרונה נפתחו לשכות במקומות שונים - זקוקה לאשור. לשכות העבודה דורשות מהממשלה השתתפות ב-75%.

אאאאאא

היו"ר ד.צ. פנקס:

אני דורש שהלשכות תהינה ממשלתיות, אולם זוהי דרישה פוליטית.  
מכיון שהמכום של 250,000 ל"י שבתקציב קליטת העולים החדשים הוא אחד מסעיפי התקציב, יש לכתוב את הסעיף "השתתפות מתקציב קליטת עולים חדשים" באותו סעיף.

מ. זנגי:

נשנה זאת.

בשנה שעברה ולפני שנתיים, כל העבודות הצבוריות, בעיקר טלילת כבישים, שמשרד העבודה היה עושה מתקציבי הפיתוח בשביל משרדי הממשלה, נכלל בסעיף "פעולות". בהתאם להחלטת ועדת הכספים, רצינו שיהיה ברור, מה בכל סעיף הוא לפעולה, ומה למשכרת. נתנו אפשרות להכניס בתקציב זה את כל העובדים גם הפעולים, בסעיף "משכורת", ולעומת זאת יכסו אחוז מסוים של ההוצאות (חומרים וכו') מתקציב הפיתוח. במשך חצי שנה צריך המשרד להוציא לפועל עבודה ב-4 1/2 מליון ל"י. דרשתי פירוט נוסף בענין זה.

-----

הפנים  
(משרד אג"ת):

היו"ר ד.צ. פנקס:

לדעתי משרד מירשם התושבים אינו עומד על הגובה במובן היעילות, והייתי רוצה שלא נחסוך בסעיף זה, על מנת שנוכל להגיע למירשם מדויק ויום יומי. אחרת אין ערך למירשם התושבים, אם כי אני יודע שהתנועה גדולה.

-----

(מבקר המדינה):

-----

היו"ר ד.צ. פנקס:

אני מבקש להכין למחר את תקציב החנוך, וסיכום רשימת המשרדים, מספר העובדים הקיימים ומספר העובדים הנוספים. מר רוקח בקש פרטים בדבר ההכנסות מס השעשועים.

מ. זנגי:

רק אתמול קבלתי רשימה פשוטה ממשרד החנוך, בקשר לחלוקת הסעיפים. הפרש בינם ובינינו מטתכם במליון ל"י לחצי שנה. החזרתי את החומר ודרשתי

